Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Uitstalverbod supermarkten

Inspectieresultaten 2020

Deze factsheet beschrijft de resultaten van het toezicht op de naleving van het uitstalverbod van rookwaren bij supermarkten.

Sinds 1 juli 2020 geldt er een verbod op het uitstallen van tabaksproducten en aanverwante producten in supermarkten (ook wel uitstalverbod). De NVWA houdt toezicht op de naleving van het uitstalverbod. In de maanden juli, augustus en september van 2020 heeft de NVWA een handhavende actie uitgevoerd om na te gaan of het uitstalverbod door supermarkten werd nageleefd. De focus van het toezicht lag tijdens dit project op de grotere supermarktketens.

Aanleiding

Onderzoek1 toont aan dat het zien van tabaksproducten bij verkooppunten kan aanzetten tot roken, het doorgaan met roken vergemakkelijkt en het moeilijker maakt om te stoppen met roken. De displays om rookwaren aan te prijzen, vormen dan ook een reclamemiddel. Ook kunnen deze displays de indruk wekken dat het normale, geaccepteerde producten zijn. Dit is met name het geval bij verkooppunten waar een breed publiek komt, zoals supermarkten, drogisterijen en gemakszaken. Dat is niet wenselijk, omdat het beleid er juist op gericht is te voorkomen dat jongeren gaan roken.

Sinds 1 juli 2020 geldt er daarom een verbod op het uitstallen van rookwaren in supermarkten. Voor andere verkooppunten, waaronder webwinkels, gaat dit verbod in op 1 januari 2021. Uitgezonderd van het uitstalverbod zijn een bepaald type speciaalzaken die onder voorwaarden, waaronder het registreren bij de NVWA, de producten nog mogen tonen.

Het uitstalverbod houdt in dat alle rookwaren afgedekt moeten worden. Het middel waarmee de rookwaren afgedekt worden, moet aan bepaalde voorwaarden voldoen. Zo moet het neutraal en sober zijn vormgegeven. Het middel mag voorzien zijn van een aanduiding, maar ook deze moet neutraal en sober zijn.

[1] Monshouwer, K., Verdurmen, J., Ketelaars, T., and Van Laar, M.W. (2014). Points of sale of tobacco products. Synthesis of scientific and practice-based knowledge of the impact of reducing the number of points of sale and restrictions on tobacco product display. Trimbos-institute, Utrecht.

Werkwijze

De NVWA heeft een handhavende actie uitgevoerd om de naleving van het uitstalverbod bij supermarkten te controleren. Tijdens dit project zijn 88 winkels (filialen en franchise winkels) van grote en middelgrote supermarktketens verspreid over heel Nederland geselecteerd voor de controles.

Tijdens de controle zijn de verschillende eisen rondom het uitstalverbod beoordeeld. Zo heeft de inspecteur onder andere gecontroleerd of de winkel de rookwaren had afgedekt, of dit afdekmiddel neutraal en sober werd vormgegeven en of de aanduiding van de rookwaren neutraal en sober was. Ook heeft de inspecteur gecontroleerd of het afdekmiddel na iedere verkoop van rookwaren weer gesloten werd en dus niet onnodig lang open stond.

Naast het uitstalverbod werd ook gecontroleerd op eventuele reclame-uitingen voor rookwaren in de winkel. Als tijdens een controle een overtreding werd geconstateerd, werd er handhavend opgetreden. Afhankelijk van de ernst van de overtreding volgde een boete of een schriftelijke waarschuwing.

Resultaten

Enkele supermarktketens bleken geen rookwaren meer te verkopen. Bij de winkels van deze supermarktketens zijn geen controles uitgevoerd. Uiteindelijk zijn er in totaal 68 supermarkten bezocht.

Nagenoeg alle winkels hadden de rookwaren afgeschermd door middel van een afdekmiddel. Slechts in 2 winkels (3%) waren de rookwaren niet afgedekt. Bij de 66 winkels die de rookwaren hadden afgedekt, bleek bij 33 (50%) winkels dat het afdekken van de rookwaren nog niet aan alle eisen voldeed. Zo lagen er in sommige winkels nog andere producten achter het afdekmiddel, waardoor de deuren vaker opengaan dan strikt noodzakelijk is voor de verkoop van rookwaren.

In sommige winkels waren nog niet alle rookwaren afgedekt. In enkele gevallen was een merknaam van sigaretten bij de aanduiding geplaatst. Ook kwam het voor dat er meer dan 1 aanduiding op het afdekmiddel stond.

Daarnaast werd er bij 5 (7%) winkels een andere overtreding van het reclameverbod geconstateerd, zoals een poster met reclame voor een tabaksproduct.

Tabel 1: Afwijkingen per onderwerp

overtredingen	aantal geconstateerde afwijkingen (boete)	aantal geconstateerde afwijkingen (schriftelijke waarschuwing)
Geen afdekmiddel	2	0
Eisen aan het afdekmiddel	30	3
Reclameverbod algemeen	5	0
Totaal	**37**	**3**

In totaal zijn in 33 winkels (48%) 1 of meerdere overtredingen geconstateerd, waartegen is opgetreden. Bij deze bedrijven zijn 30 rapporten van bevindingen opgemaakt en 3 supermarkten hebben een schriftelijke waarschuwing gekregen.

Conclusie
Nagenoeg alle supermarkten hadden de rookwaren uit het zicht gehaald door deze af te dekken. De nadere eisen, met betrekking tot de sobere en neutrale vormgeving van - en aanduiding op het afdekmiddel, werden nog niet volledig nageleefd. Bij 48% van de gecontroleerde winkels is opgetreden.

Vervolgaanpak

De NVWA zal risicogericht toezicht blijven houden op de naleving van het uitstalverbod bij supermarkten, onder andere op basis van meldingen van consumenten. Ook worden de her-inspecties uitgevoerd naar aanleiding van deze handhavingsactie.

Vanaf 1 januari 2021 geldt het uitstalverbod ook voor alle andere verkooppunten van rookwaren. De NVWA zal ook bij deze verkooppunten de naleving van het uitstalverbod gaan controleren.